

Numerul 4. Oradea-mare 26 ianuarie (7 febr.) 1897. Anul XXXIII.

Ese duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2, de an 4 fl., pe trei luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei.

Ce este frumusețea.

(Urmare.)

Frumusețea este ceva așa de subtil, de neprețuit, încât de multe ori același obiect poate să ni se pară și prea frumos și prea urit, după locul unde este pus, dar mai cu samă după starea sufletului nostru, când îl privim.

Misiunea artistului stă mai cu samă în aceea de a găsi starea cea mai frumoasă a tot ce înfățișează în opera sa; căci or ce obiect insufletit sau neinsufletit trebuie în toate direcțiunile putincioase, pus sub toate înfățișările de umbră și de lumină, până ce să-i putem găsi înțelesul cel mai norocit, până ce să-i putem doborândi poesia sa, căci nu este obiect în lume care să nu-și aibă frumusețea sa, poesia sa.

Greutatea este a găsi acel moment și apoi a avea indestulă știință ca să poți reproduce și eterniza prin magia artei, impresiunile răpitenaturei.

Prin toate stradele noastre se plimbă țigani. Toți am văzut — vorbesc de generațiunea mea — acum vre-o 20 de ani pe țiganca care a servit dlui Grigorescu de model pentru tabloul care face astăzi parte din colecțiunea de la Gherghani a prințului Ioan Ghica; a trebuit înse s'o vadă Grigorescu ca să-i eternizeze frumusețea făcând după o biată copilă zdrențoasă, icoana zimbetului, icoana fetei, — și această minune este datorită chipului cum artistul a dat mișcarea modelului său, chipului cum i-a găsit expresiunea figurei, luminei concentrate pe această figură, vieții în fine a ochilor, a mânilor și a gurei, care te atrag și te țin pironit.

Ca și maestrii cei deseversțiți, dl Grigorescu într'acest tablou, a realizat complectă frumusețe a modelului său, unind în opera sa, gingașei înfățișări a formelor, culoarea și clar-obscurele cel mai norocit, care se potrivea cu natura aceluși model.

Astfel transformă arta lucrurilor cele mai ordinare; căci tot astfel în natură ființele lipsite cu deseversire de ceea ce lumea este obișnuită să numească frumu-

PRINCIPESA MARIA A ROMÂNIEI ȘI FIICA SA PRINCESA ELISABETA.

sețe, sînt frumoase sau cel puțin cu mult mai frumoase avînd cutare mișcare, investate cu atare haină, luminate din cutare direcțiune.

De aceea nu face cineva o greșeală dîcînd de pildă, chiar unei femei urite: „Doamnă erați prea frumoasă dumineca trecută, la concertul simfonic de la Ateneu, pe cînd se esecută simfonia pastorală de Beethoven; — toate sentimentele exprimate intr'acest cap de operă, se zugrăviau pe figura dvoastră, cînd o rază a soarelui furișată printre opacele vitraliuri ale cupolei Ateneului, s'a oprit numai asupra dvoastră”.

Cea mai frumoasă femeie din lume poate ave ore, zile, luni în care ocupațiunile interne și grigile să-i impuțineze frumusețea trăsăturilor, lipsindu-le cel puțin de acea putere care le îndoiă farmecul prin esența vieții.

... Artă este dar, mai cu samă, o alegere și o convenție — alegere care, atunci cînd unește expresiunea cea mai adevărată a unui sentiment sau a unei patimi, cu cea mai mare frumusețe a formei lor, ia numirea de artă ideală, de înfățișarea frumuseții absolute, eternă și neschimbată ca adevărul; — frumusețe la care a ajuns maestri greci în operele lor și dintre care „Venera de la Milo”, este o probă netăgăduită eternisată de peste 2000 de ani în marmura din Muzeul Luvrului.

S'a făcut de cei mai mari artiști din lume, după cele mai frumoase modele, sute demii de torsuri după natură; inse torsul Venerii de la Milo, a ramas și pînă astăzi ultima expresiune a perfecției la care s'a putut ridică arta prin geniala mână a lui Praxitele.

Dar pe lângă această frumusețe absolută realizată numai de artă, există în natură o frumusețe nesfîrșită în varietățile sale, frumusețea relativă, sau aceea pe care am puté-o numi frumusețea de efect, de impresiune, care vorbește mai de-a dreptul inimei noastre și care stăpînește lumea.

... Fără voie te oprești în drum la vederea unor flori aruncate nu știu cum, a unui cal care trece nechezând, a unui copilăș care se joacă, a unei biete femei care, slăbănogită de suferințe și reu investimentă, stă răzimată de un zid uitându-și locul unde este, și-și lăptează pruncul alipit la stîlul seu.

... De ce te-ai oprit?

Oare n'ai mai vădut și altă dată, și intr'alt loc și flori mai frumoase, și cai mai frumoși, și copii mai dragălași, și mame care își alăptau copiii și mai frumoase și cu haine mai bogate?

Te-ai oprit fiind că acel simț al frumuseții sădit în tine, a fost izbit de un efect mai original al florilor, de o mișcare mai vie a calului, de un sentiment mai omenesc al maternității.

Numai aceasta ne esplică, cum putem găsi frumusețe în oameni chiar sub impresiunea patimilor, în obiectele neinsuflețite sub impresiunea coloarei și magia clar-obscurului.

Dar cîți sînt oamenii care să înțeleagă frumusețile naturii care îi inconjoară?

Ore țeranul care vede dîlnic în mijlocul câmpului unde lucrează, admirabilele aspecte sub care se presintă natura, în nesfîrșita sa varietate, înțelege el ceva din sublima lor frumusețe? Nu!

Dar oare tîrgovețul în giurul cărnii se desfășură asemenea dîlnic toata drama și comedia vieții sociale, studiază el efectul lor, frumusețea lor? Nu!

Apoi dacă aceste scene atît de familiare ce se petrec împregiurul nostru, nu pot fi înțelese în splen-

didă lor frumusețe, cînd se reproduc de artiști în operele lor, fiind că nu le-am observat în natură, cu cât mai greu ne este a înțelege frumusețea câmpului intr'un peisagiu, cînd acea viață tainică a naturii, celor mai multora dintre noi nu le este cunoscută, decât străbătînd câmpiile cu repedițiunea fulgerului în vagonul de drum-de-fier!

Iată dar, misiunea cea mai de căpetenie a unui critic de arte:

Să atragă atențiunea publicului asupra adevăratelor frumuseți ale naturii.

Să explice apoi acele frumuseți și să facă pe public să le prețuiască mai bine, cînd sînt reproduce în operele de artă.

Să arate în fine care sînt mijloacele de care dispune artistul pictor sau sculptor, spre a interpretă natura în operele sale și unde se mărginește asemănarea ce există între Natură și operele de artă.

Condus de aceste principii, me voi încercă dar să vorbesc despre frumusețea figurei în natură și a interpretării sale prin artă, aceasta fiind și cea mai grea parte a vecinicei lupte dintre natură și artist, mai cu samă cînd opera artistului se mărginește la modesta formă la ceea ce numim: Un portret.

Nu este lucrare în artele plastice, care să fie ocilită de mai multe greutăți, ca interpretarea figurei omenești redusă la simpla formă de Portret.

Pictorul de subiecte istorice, pictorul de peisage, pictorul de subiecte familiare, chiar pictorul de ceea ce numim „Natură moarte” precum flori, fructe, obiecte de menagiu etc. are asupra pictorului de portrete, avantaje necalculate... căci lucrările lor izbesc, cînd se înfățișează publicului și vederea sa și imaginațiunea sa.

Nu este trebuință să fie cineva artist, nici chiar cunoscător mare în arte, ca să se oprească înaintea acelor pânze sau acelor baso-reliefuri care înfățișează evenimente din istoria noastră națională, — evenimente care sînt prezente memoriei tuturor și care prin natura lor chiar, sau aducîndu-ne aminte faptele mărețe din trecutul nostru, sau restrițele prin care a trecut patria noastră, deșteaptă atențiunea fiecăria dintre noi, ne atrag lângă dînsesele.

Chiar dacă tablourile sau baso-reliefurile ce avem înaintea noastră, cînd vizităm un Muzeu, nu înfățișează scene din istoria patriei, sau din istoria universală, ci sînt peisage, or subiecte familiare, noi tot sîntem atrași cătră înfățișarea unor asemenea scene, care ne-au impresionat în natură, ca de pildă: efectele anotimpurilor — vara, iarna, toamna, primăvara, reproducțiunea de animale, reproducțiunea scenelor vesele sau triste, pe care sîntem obișnuiți a le vedé dîlnic în preumblările noastre și a căror reproducțiune prin artă, ne interesează numai fiind că ni le aduce aminte.

Căți inse sînt aceia — de i-am presupune inzeștrași cu sentimentul frumosului, — care se vor opri vizitînd Muzeul nostru chiar înaintea portretului Jocondei, capul-de-operă a lui Leonarde de Vinci (copiat pentru muzeul nostru, foarte exact de dl Bălănescu,) portret care în majestoasa sa tăcere de acolo, din colțul unde este așezat — pare că se mișcă și vorbește — prin privirea sa, și prin farmecul surisului buzelor sale?

Ni se va dîce: „Oare pictorul de subiecte istorice, nu înfățișează și el în opera sa figura omenească chiar cu patimele și sentimentele ei cele mai diverse?”

Negreșit! Dar tocmai această îndatorire, de a înfățișă deosebite sentimente și patimi, a le pune una în

oposițiune cu cealaltă, de a aședă pe eroul unui fapt în mijlocul acțiunii, îi înlesnește oare cumva sarcina. Pe artistul de subiecte istorice, nimeni nu-l oprește de a grupă persoanele cum vrea și prin urmare de a le pune în cea mai prielnică mișcare a vieții, lucru ce nu este de mare ajutor într'o compozițiune; el poate grupă acele persoane prin oposițiune de caractere, ceea ce dă naștere opozițiilor de efecte, — unul din mijloacele cele mai puternice ca să atragem pe spectatori către opera noastră.

În înfățișarea unui simplu portret, artistul nu are la dispozițiune sa nici una dintr'aceste resurse, mai cu samă că nu toți artiștii de portrete au prilejul a înfățișă chipuri de eroi sau de bărbați celebri, în care le este iertat adăogirea în farduri a unor accesorii, care le înlesnește sporirea interesului pentru public.

Artistul portretist trebuie să înfățișeze modelul seu liniștit, într'o atitudine rece și măsurată; și cu toate acestea, pe masca sa nemișcată, el trebuie să facă a se întrevăde, raza vieții, reflectul inteligenței.

În fața dar a unei asemenea simplități ce se impune artistului de portrete, publicul vădând opera sa într'o expozițiune, nu poate decât să treacă cu nepăsare pe lângă densa sau cel mult, dacă persoana înfățișată în acel portret este o persoană cunoscută, să dică trecând: „Seamănă, or nu seamănă“. Și iată tot.

Seamănă! . . . cuvânt deșert și care nu însemnează nimic, căci dacă portretistul nu și-a propus, interpretând o figură omenească, alt scop decât acela de a reproduce asemănarea fizică, adică de a face: un nas, o gură, niște ochi și un păr, asemănătoare în formă și în culoare cu acelea ale originalului, apoi lucrul nu e greu și prin urmare nu ar fi un mare merit de a ajunge la un asemenea rezultat. Ceea ce trebuie să caute un portretist, mai presus de toate, este asemănarea morală a originalului, în asemănarea sa fizică; adică să reproducă în opera sa pe omul întreg. Iată de ce arta portretistului este atât de grea și pentru ce sunt atât de prețuiți artiștii care s'au specializat în arta portretului.

Dar sarcina portretistului sculptor este și mai grea, partea sa este și mai ingrată, fiind lipsită chiar de micile accesorii pe care oarecum un pictor dibaci le poate furișă chiar în cadrul unui portret-bust, pe lângă farmecul colorii care înveselește și apropie de realitatea naturii și chipurile cele mai puțin înzestrate de forme armonioase.

Sculptorul trebuie să dea viață pietrii, adică materiei celei mai inerte; trebuie să facă a scăpără scântea vieții din bronz și din marmură, ba chiar din lut sau din lemn.

Dar este în arta portretistului ceva mai greu și decât reproducțiunea unei figuri după natură: este personificarea prin pictură sau prin sculptură a tipurilor ca acelea pe care Eschil, Sofocle, Shakespeare, Molière, Goethe, ni le-au lăsat în scrierile lor, — tipuri pe care admiratorii acestor genii le văd și le completează simultaneu după sentimentele și patimele de care sunt insuflețite și pe care pictorul și sculptorul sunt datori să le înfățișeze printr'o singură imagină care să caracterizeze varianta creațiune a literaturii.

(Finea va urmă.)

C. I. STĂNCESCU

Pe albumul dșoarei M. B.

*Pe bolta cerului senin
Odată doue stele
Luciau cu-atâta farmec lin,
De me 'ndrăgți în ele . . .*

*Ele-au cădut și 'n urma lor
Au luminat seninul,
Și 'n pieptul meu muncit de dor
Le-a însoțit suspinul.*

*Și ochii-mi nu le-au mai xărit
De-atuncea ani de-arëndul,
De și în largul nesfêrșit
Le urmăriam' cu gândul . . .*

*Dar nu de mult le-am întâlnit
Lucind cu farmec sfânt,
Și nu departe 'n înfînăt,
Oi-ai cea pe pământ.*

*Și doru-mi iar a început
Să ardă după aștri, —
Căci stelele ce le-am vădut
Sânt ochii Tei albaștri!*

SEX. TIL.

M u n c a .

Nuvelă originală.

(Fine.)

Un neastempăr bolnav se legă de el. Ar fi dorit să-i spuie, să-i mărturisească sêrmanei cusătorese tot ce-i zăcea greu pe inimă, să-l ierte, să-l absolve păcatul, — ori să-l insulte și să-l ponegrească, ca să șcie lumea cum ajunsese la glorie prin mijloace maloneste.

Se hotări s'astepte până a doua zi, când se va duce la ea să-i mărturisească tot. Eră sara târziu, și loată fericirea câștigată de-odată nu mai avea nici un farmec pentru el. O altă idee, o idee care se incubase fix în capul lui, se 'nvêrtiă și-l chinuia mereu. Sub presiunea aceasta, ca să-și aline neastempărul, se hotări să-i scrie chiar imediat, comunicându-i prin scrisoare starea lucrurilor.

În scopul acesta i adresă următoarele șire:

Domnișoară!

Sânt atât de copleșit de norocul ce dă peste mine, încât nu sânt în stare să-l port singur. Tabloul zugrăvit în sâraca mea mansardă din fața dtale, a avut șansa să câștige premiul academiei. Or ce bucurie nu se poate gustă, fără partea ei de amărăciune. Pe cât de vast și grandios mi se părea viitorul, pe atât de întunecat și prepastios mi se nălucește, decând îmi cunosc păcatul. Incere să-ți-l mărturisesc dtale, care ai drept să me condamni sau să me ierți. Tabloul espus de mine și premiat de academie, tabloul de care vorbește lumea și se scrie în toate jurnalele capitale, este „Munca“ și poartă un chip de ânger, chipul dtale. Am sevêrșit un fapt neiertat, pe neșciute mi-ai slugit de model. Sânt gata să rescumpăr greșeala mea, — dispun de avere, și voi pune la dispozițiunea dtale or

ce sumă; care veți găsi de cuviință ca s'o fixezi ca despăgubire. Îmi place să cred, că bunătatea d-tale va pleda pentru agrățiarea mea, și te rog să primești anticipativ cea mai adâncă expresie de mulțămire și grațitudine etc. etc.

Marcu Slăvescu.

Temerea vagă îl părăsi îndată ce-și putu pune scrisoarea în plic, predându-o servitorului, să se dea imediat la adresa ei.

La ea era întunec. Magia nopții de vară intră pe fereastra mansardei și 'n odaia tăcută și 'ntunecată abia se zăria o slabă siluetă a Otiliei. Singură și 'ngândurată cum era, privia la fâșiile de lumină pe care luna le așternea prin odaie cu covoare arginții; se uită la umbrele bizare, care în formă de fantome și stafii, jucau renghiuri pe pereții albi văruiți; înghițind câte-odată întreaga odaie în întunerecul nopții ca și cum ar fi fost îmbrăcată în doliu.

Era singură, mună-sa plecase în vecini la o prietină, ea rămăsese acasă, cu pretextul că fiind ostenită, doriă să se culce din vreme. De fapt inse zărise lumină în mansarda vecină și sta pe 'ntunec, ca să poată zări măcar umbra iubitului ei.

Visă așa aievea, și părea că se topia de pe picioare de dorul care — o sfâșia.

De-odată i se părură că cineva cercă la ușa camerei ei. Înflorată tresăsi și întrebă, cine-i.

— Este o scrisoare pentru d-șoara Otilia, pe care am ordin s'o predau încă astă-sară, — se auzi vocea servitorului.

O scrisoare pentru ea, nu se putea, nu primia nici odată scrisori.

Nedumerită crăpă puținel ușa și servitorul i predă plicul cu cuvintele:

— Poftiți domnișoară! Domnul pictor s'a întors de vr'un clas și ve trimite scrisoarea asta.

Ea luă plicul, închise ușa și legănată setări până la masă, unde aprinse lumina.

Mănile-i tremurau nervos. O scrisoare de la el, se putea oare, Dumnezeu! ce era să-i spue?

Nu cuteză să deschidă plicul, simția că era în fața momentului hotărîtor, în fața unei catastrofe.

De repetite ori ceti și receti cuprinsul scrisorii cu litere largi și deslușite fără să aibă priceperea de-al înțelege. Remase uimită, atât de uimită, și simția că nu era d'a binele. I se părea că în noaptea caldă de vară intră un viscol ghițos pe fereastra deschisă, i se părea că de pe pereții mansardei curgeau sudori reci care se făceau sloiuri de ghiață, și vedea fantomele de pe pereți venind la ea, ca s'o îmbrățișeze, cu brațe lungi de miadă-noapte.

Simția că sufletul ei era sdruncinat, și fața i se noură, iar din ochi-i picau lacrimi de durere. Covelșită, i se părea că se dărimase așa de-odată tot ce clădise cu iluziunile ei, că perduse pe veci toate mângâierile în care trăise.

Își inchipuise că ancora ei prinsese așa de bine, că găsisse repaus și aeum lunecă din solul nisipos.

Dragostea ei nu fusese contagioasă, de el nu se prinsese microbul dealtfel epidemic, fiind că era prea consumat de dorul isbândeii sale, de ambițiuni și halucinații confuze, care i croiau drumul spre renume. El trăia în viitor în afară, pe când ea trăise cu momentul ei, ogîndindu-se numai în gândurile-i proprii,

se legănase într'o lume pe care o creșuse reală și adevărată.

Înțelegea, că pentru ea aceasta poezie, de care trebuia să se desbrace, era ultima iluziune.

Corpul ei plapând nu mai putea suportă aceasta decepțiune, expansiunea ei sufletească era prea intensivă, și nervii ei erau surupați până la notele cele mai stridente.

În reacțiunea intrată tot se deschidea și se pleșniă în grozavă revoltă.

Suspinele ei necate se sparseră într'un hohot de plâns.

Capu-i ardea și mințile i se incurcau. O durere imensă i străpungea inima și 'n silă înghiția nodul ce i se pusese în gât.

Șciea numai că fusese model, — model! O studiasse în toate stadiile vieții ei sufletești, o copiasse în veselită de bucurie, — de bucuria cu care-l privia pe el, o studiasse în cele mai intime momente, o amăgise cu privirile lui — numai ca să-și ajungă scopul. I se părea că de vie, el i făcuse autopsia, fără milă, numai ca să se pricopsească mai mult în studiile sale.

O slăbiciune de la inimă o muia, și sudori reci i tăiau gingașul ei trup. O greutate imensă i se lăsa pe piept și se luptă cu suspine adânci, scoase din fundul inimii, — suspine care trag la moarte, preparând larfa omenească pentru metamorfosa ei de moarte.

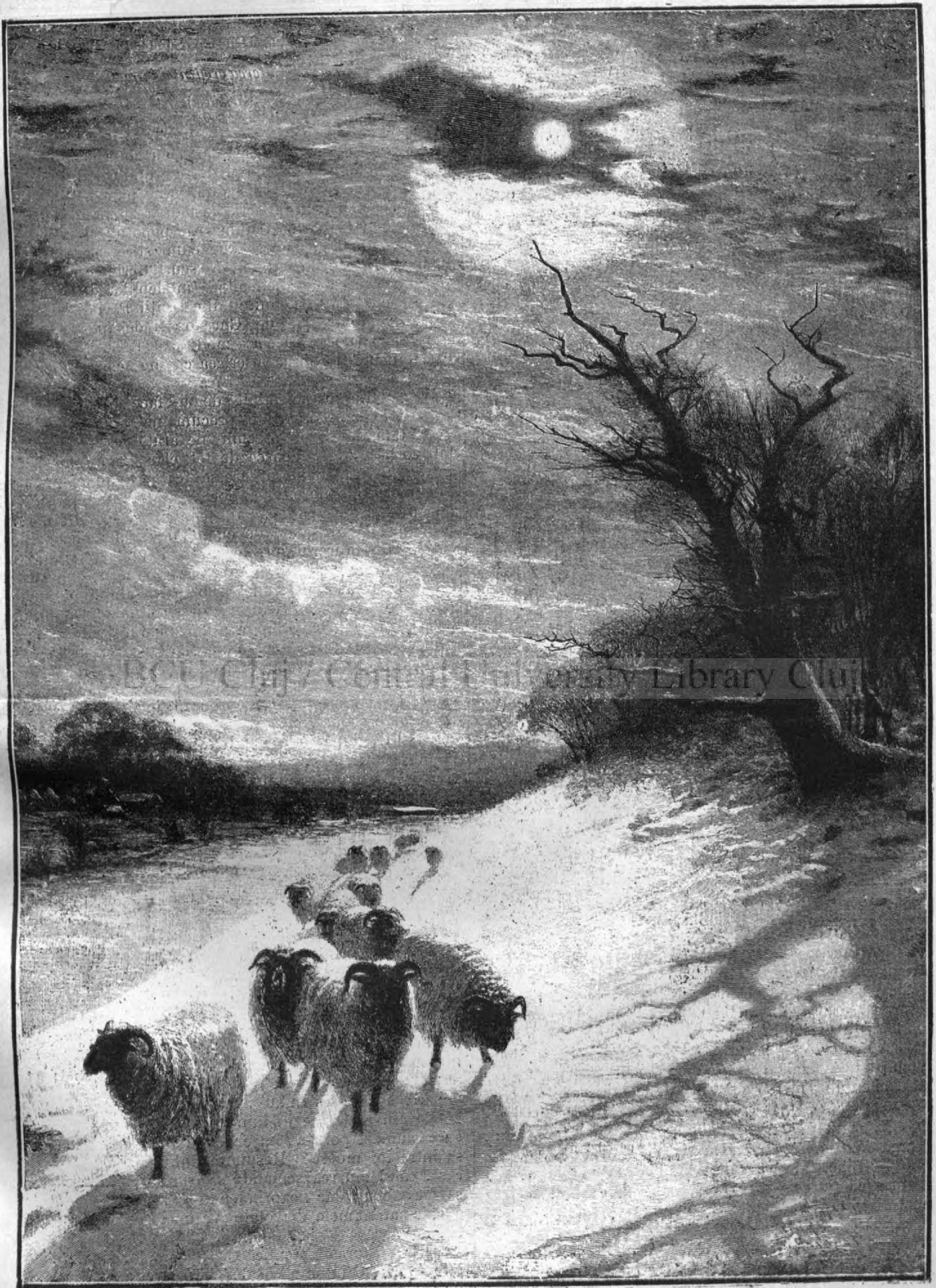
Focarul care încălțise acest mecanism, se consumase în suferinți și temperatura corpului se coboră până la răceala sloiului de ghiață. Încet sufletul ei se desclăștă de zăgăzurile ce-l țineau încătușit în aceasta materie pămîntească, — și ușoară se simția de-odată, pentru că sufletul ei își luase sborul spre lumi mai fericite unde nu sînt morminte.

Toamna târziu adeseori ramurile arborilor, lingușite de razele amăgitoare ale soarelui, se nădădese, încolțesc și dau muguri cu frunzulițe de un verde spălăcit, iar florile singuratiche mititele și fără de miris, tremură de fiecare vînt ce adie. — sînt născute numai ca să fie scuturate de bruma rece ce vine pe neașteptate, — tot așa sînt și dragostile tîrzie.

MARIA BAIULESCU.

Femele în America. Dilele acestea a apărut la Paris o carte intitulată „Societă americane” și scrisă de domnișoara M. Dugard. Autoarea a călătorit prin toată America și studiază de mai mulți ani societatea americană. După ce face istoricul dezvoltării drepturilor ce s'au acordat femeilor, autoarea face o statistică prea interesantă. Ea arată că în anul 1869, în toată America, era un singur avocat femeie: dna Arabella Mansfield, căreia tribunalul din Iowa i-a și acordat dreptul de a pleda. În alte State, la acea epocă, nu se acordase încă femeilor dreptul de a pleda înaintea instanțelor judecătorești. Ați, când acest drept le este acordat în Statele-Unite, numărul femeilor avocați se urcă la 150. În anul 1848, în toată America a fost o singură femeie-doctor. Astăzi sînt peste 4500. Tot așa sînt astăzi în America 900 femei diariste, 2800 literate, 10.000 artiste (pictori și sculptori), 35.000 musicante, 93.000 funcționari la biurouri de expediție, 145.000 șefi în biurouri comerciale și 252.822 profesoare.

IARNA LA ȚARĂ.

Fulgi de nea.

Fulgi de nea prin aer zboară
Duși pe aripe de vânt;
Când me uit cum spre pământ
Cu incetul se coboară,
Mii de gânduri me frământ.

Ved trecutul meu cel vesel,
Plâng și 'n jale 'ntreb: ce mi-i?
Greu mi-e dorul inimii,
Peptu-mi arde, dar apesă-l,
Căci nu-mi pasă de-oiu muri.

Omul e dator c'o moarte,
Intre vii om sânt și eu,
Dacă n'am in traiul meu
Parte de-o mai bună soarte,
Las' să mor, mort nu-i mai reu!

Iar când vântul bate 'n geamuri
Și in ele fulgi izbesc,
Stau pe loc și me gândesc
Și la plopi cu goale ramuri
Și la traiul omenesc.

Câte chinuri și miserii
Și cu rënd și fără rënd,
Toate mi se 'ndeasă 'n gând
Și 'n bătăile durerii
Câte-toate le përend.

Totul trece și se perde
Ca 'ntre rami un fulg de nea;
Dulci plăceri viața mea
Nu vor să o mai desmerde,
Căci apune a ei stea . . .

Prin vëzduchuri fulgi tot zboară
Duși pe aripe de vânt,
Gândurilor dând avânt,
Eu privesc cum se coboară
Cu incetul spre pământ.

1894.

P. O. BOCCA.

Președintele (cătră apërător.) — Die, e de prisos să mai pledezi neresponsabilitatea acusatului; examenul medical a stabilit că el e cu mîntea întreagă și afară de aceea resultă din ancheta făcută, că nici un cas de nebunie nu există in familia lui.

Apërătorul. — Domnilor jurați, ancheta s'a făcut in chip superficial. Să nu merg mai departe . . . unchiul clientului meu s'a căsătorit de doue ori!

X. mare dușman al pianului, de curënd insurat, aleargă furios la socrul seu:

— Bine, tată socrule, când ți-am luat fata, m'ai asigurat că nu șcie să cânte din nici un fel de instrument și vëd că-și instalează un pian in salon!

Socrul:

— Ei bine, ce te plângi? O să ai acum ocașie să te convingi și dta că in adevër nu șcie să cânte la pian . . .

Despre magnetismul vital.

(Fragment din opul « Puterea credinței » încă in manuscris.)

(Urmare.)

Gmpëratul roman Vespasian făcù chiorii să vadă și îndreptă pe cei șchiopi. La creștinii cei dintëu eră tãmăduirea prin rugăciuni, prin punerea mînilor un ce cu totul general (astădi recunoscut și usat numai in parte și numai de poporul cel de rënd, prin descântec, post, rugăciuni, și cercetarea moaștelor și a locurilor sfinte, in scurt, prin credința lor puternică, ceea ce chodenilor (ințelepților de astăzi) le lipsese cu totul) și mulți din sînții Părinți efectuiau după exemplul dat de Christos și de apostoli, tãmăduiri de boale in acelaș mod ca și Christos, despre cari tãmăduiri istoria bisericească ne șcie multe a ne istorisi.

Cui i-a fost îngăduit de a face o privire mai adâncă in atari aparințe, precum ne arată mediumitatea tãmăduitoare, precum ne arată magnetismul vital, acela poate cunoașce de tot clar ignoranța și aroganța timpului modern, care se acatã ca un chior și se ține morțiș de norodul acelora, cari se numesc singuri de apostoli și capațități ai șciinței, și persistând pe principiile puse odată de ei, n'au de fel nici o idee, nici o presințire despre ceva mai inalt, mai sublim, despre multe ce există și operează in natură.

La aceasta ocașune trebue să amintim încă și despre o parte aversă a vieții spirituale; și anume despre existența celor îndrăciți. Noi am avut adese-ori ocașune de a ne incredința și despre existența celor îndrăciți, adecă a celor stăpâniți de spirite rele, și noi sîntem nevoiți a sustinè adevërul acestei aparinți, de și acest adevër e negat de timpul modern cu cea mai mare inverșunare, și luat in ris cu compătimire, de o superstiție, după judecata acestui timp atotșciutor! — Și evangelia ne constatează de nenumărate ori acest adevër. Iată un esemplu citat de Molitor in opul seu „Filosofia istoriei“, Munich 1839 tom. 3., unde dice: „Pe timpul lui Loriach a fost o vëduvă, in care a intrat un duh reu, și i-a cășunat multe nevoi. Oamenii mergeau la dënșă și vorbeau cu ea, și căpëtau respuns la intrebarea lor. Consângenii mucrii se duseră la Loriach, și se rugară lui să scoată duhul reu din muere. Loriach a trimis pe invëțacelul seu Chaiim Vital, și i-a dat oare-cari instrucțiuni sante, și i-a spus ce are el să observe. I-a și poruncit să puie pe duhul necurat blăstêmul mare și mic, și cu putere să alunge pe duhul reu.

„Când a venit Chaiim Vital la muere, ea intoarse fața de cătră el. Dîse Chaiim Vital: de ce te întoreci tu de cătră mine? Respunse duhul: nu pot să-ți caut in față. La aceasta porunci Chaiim Vital: că trebue să se întoarcă cătră el, și de loc s'a și întemplat. Mai departe a respuns duhul: cumcã el a fost jidov și de 25 de ani rătăceșce in lume prigoniit de trei ângeri ai stricăciunii. Apoi l-a intreat Vital, cine i-a dat voie să intre in muere? Respunse duhul: Eu am fost in casă, când muerea sculându-se astă dimineață și vrënd să facă focul, dar neaprinđându-se iasca, s'a mîniat și a chemat numele diavolului, atunci am intrat eu in tr'ënșă.

Din istoria autentică a lui Molitor și din multe alte istorii și întemplări de felul acesta, se vede, căt de reu e dacã nu cugetă și nu gândeșce omul la acea

ce ȳice cu gura sa, se vede ce mare insemnătate are calitatea de a fi totdeauna liniștit și calm cu gândul și cu vorba, cât de năcăjit și cât de supărat ar fi omul, căci fiecare cuvânt sau gând, ca o expresiune a spiritului, are puterea sa operătoare bună sau rea, care putere radiază în depărtare, în univers și depărtează ori atrage către sine bunul sau reul, după cum e omul singur bun sau reu; de acolo vorbește poporul român de un „cias bun“ și de un „cias reu“ — ai ȳis un cuvânt în un cias bun, sau ai ȳis în un cias reu. — Așă face adese poporul de la țară, ba chiar și cei învęțați, și cei cu steaua în frunte, că blastemă, injură și afurisesc pe copii, pe soți, pe femei, și pe tot ce-li e mai scump și mai prețios; — fie-ar, păși-o-ar! Foarte adese și prea curând le pare inșe apoi reu acestora de acele cuvinte rostite cu nebăgare de samă într'un „cias reu“, pentru că acea ce au ȳis, li s'a și întemplat. Deci nici odată să nu ne iasă un cuvânt reu din gura noastră, aceasta nu ne învațā numai sfânta scriptură, care ȳice: „Ci să fie cuvântul voștru da, da! Nu, nu! Că ce este mai mult decât aceasta, este de la cel reu“. Mat. 5. 37., dar și religiunile tuturor popoarelor mai vechi.

Din aceasta istorie se mai poate observa și un alt lucru foarte interesant și anume: Duhul cel reu a respuns că el a fost jidov în viața sa de mai înainte pe pământ, și că el rătăcește în lume deja vr'o 25 de ani, prigonit de trei āngeri ai stricăciunii. Deci aci e mai intei clar exprimată nemurirea sufletului, căci altmintrelea cum ar putę sufletul rătăci după moartea sa pămęntească (adecă după ce a fost în corp de jidov) prin 25 de ani, al doilea; că nu există draci, spirite rele aparte de omenime, ei aceste spirite rele sânt tocmai oamenii cei rei, cari au trăit aci pe pământ în existența lor anterioară în corp, în neleguire și în imoralitate totală, și cari din cauza vieții lor ticăloase și corupte n'au liniște nici pace în lumea spiritelor, nici sânt demne de o viața curat spirituală, ei ei sânt fugăriți și persecutați atāt de cugetul lor propriu, care le judecă neincetat și foarte aspru, (adecă de conșciința lor) cât și de alte spirite căutând ei astfel refugiu unde numai ar putę scāpā. Astfel poartā ei o existență de spirite rele, sau de diavoli. Așā darā acea ce numim noi spirite rele sau diavoli, sânt numai spiritele oamenilor cari au fost rei pe acest pământ.

Pretutindene și în toate țerile se aflā deștui de atari pacienți (așā numiți „obsessi“), pe cari ii apucā furia mai cu samă sub influința mediului tāmăduitor, cari devin apoi prin magnetismul vital, fie prin rugăciuni sau exorcisme, care procedurā în fine e tot o magnetizare sau o activitate a puterei prietene, după o vęrsare impetuoasă ale unor materii negre, totuș sântoși. Acești bolnavi nenorociți sânt indemnai de o putere nevędută, ca sā-și facā singuri o daunā în corpul lor — ei se stelcesc singuri, ei își rup pęrul din cap, se isbesc la pământ, decad în convulsii, strigā și se sbat ca turbații. — Aceasta e o icoanā foarte tristā a stării lor sufletești, ce ni se infățoșeazā înainte; și după atari apucături grozave se trezesc ei ca din somn adānc, fără ca sā le remāe și cea mai micā cunoșciință despre cele întemplate. (Ei se aflā deci prin tot timpul unde il domineazā spiritul străin în o stare somnambulă, tot așā ca și un mediu când vorbește sau se exprimā un alt spirit (străin) pentru el.)

În o atare stare șciu ei adese lucruri, cari argumenteazā o străveșle spirituală străinā, și o inteligență superioară, despre care lucruri în starea lor normală

n'au ei nici cea mai micā cunoșciință, nici că o pot avę. Așā vorbesc ei câte-odatā despre fapte adevărate dar admirabile din viața altora, ale persoanelor cari și lor le sânt străine, naturalminte numai spre a-i compromite. De sine vorbesc ei mai totdeauna în persoana a treia, ca despre un alt om, adecā cea ce e mai adevărat, o flință străinā vorbește din el. Aceasta stare are, precum ȳic o asemēnare frapantā cu somnambulismul, adecā cu somnul magnetic.

În evolul de mijloc, pe când superstiția absurdā în atotputerea „diavolului“ ținea prinsā omenimea în catenele tenebrității spirituale, se arătase și părțile obscure ale vieții spirituale nu arare-ori în un grad destul de bătător la ochi. Fermecătoria și poveștele contra fărmeccătoarelor ne dau un testimoniu destul de trist.

Spiritele rele reuuitoare n'au nici o influință asupra unui om moral dezvoltat, din contrā, fluidul eterul nerval al oamenilor buni, nobili, grațioși și caritabili, așā darā atmosfera lor spirituală le șileșce pe acele influințe sā fugā, și caracterele moral puternice, care sânt pętrunse de umanitate, de incredere în Dumnezeu și de dorința curatā de a ajutā aproapelui seu, devin medie tāmăduitoare, cari spriginiți de flințe spirituale, de ordine mai înaltā, primesc puterea de a alungā și de la alți oameni acele influințe rele (destructive) necurate, și de a-l eliberā todatā pe aproapele seu de suferințele corporale. Așā darā nu luxul estern apucător de ochi al formalismului bisericesc, nu exorcismul (rugăciunile) unui preot nechiemat adecā infirm, debil, neputincios, sceptic, imoral, sparie spiritele cele decădute și rele, ci omul cel intern splendid și sublim, cel moral rēdicat, e acela care li e teribil, a cārui fluid curat, a cārui putere morală, a cārui confidență puternică în Dumnezeu, îi expulsează, îi terorizează, îi striveșce. Tot așā de sigur e încă, că nu fiecare preot e în stare sā exorcizeze prin rugăciuni (pentru că rugăciunea sa e fără viața — fără credință puternică reînaltā în Dumnezeu), sau sā depărteze spiritele cele rele, și influințele lor asupra oamenilor, și numai acel preot care e adevărat preot, pios, pętruns de cea mai profundā credință în Dumnezeu și întru toate firm conșciu de demnitatea și misiunea sa. Dar astādi cei mai mulți preoți n'au nici cea mai micā șciință nici pricepere despre acestea, ei rid din contrā, împreună cu cei „moderni“ despre astfel de prostii, despre astfel de superstițiuni ridicule, după cum ȳic ei în judecata lor cea atotșciutoare. Cei îndrăciți sau mai bine ȳis, cei dominați de flințe nevizibile reutācioase, se tem teribil de influința medicului tāmăduitor, și-l simțesc deja de departe, și o spaimă și o torturā îi apucā în apropierea lui, astfel că ei adeseori se întorc și numai cu întrebuiințarea forțelor colosale pot fi readuși înapoi.

Iustinus Kemer, care avu indecomun multā pricepere și cunoșciință pentru atari lucruri, cunoscuse foarte bine aceasta aparință.

Alimentațiunea mentală cu aparințele ei felurite, se poate încă ȳice, că nu e alta nimicā, decât o stăpânire de spirite rele, ceea ce e egal cu o hārbuire totală a organismului omenesc (a sistemului nervos), egal cu iritațiunea bolnāvicioasă ale organelor (nervilor) prin care se exprimā spiritul în om.

(Finea va urmā.)

Biseban-ul.

— De M. Jókay. —

(Fine.)

Sultanul Mustafa avea datina a se culcă sara numai atunci, după ce și-a scris în o carte mare, impondibilă cu smaragde, întâmplările zilei, gândurile și simțirile sale. Pentru aceasta carte avea el o chilie mică, deosebită, în care se obișnuise a o încuia pe aceea cu mâna sa proprie, și pe lângă aceasta a fost tot acolo încuiat și favoritul biseban până dimineața, spre a păzi diuarul.

Cine ar fi venit pe gând, că surdomutul știe ceti? și încă-i și în stare de a relaționa despre cele cetite?

Mica chilie avea o gaură mică, care se află în direcțiunea moșeei Khas-Oga, și care prin coridorul șerpuitor astfel era acoperită, încât numai din moșea serailului se putea vedea.

În toată sara, când se ivia sultanul cu soția sa la ultima rugăciune în moșea, da Muezzim, după ce padișahul apărăsit apartamentele sale, cu un ciocan de șapte ori în un clopot mic, care nu avea limbă, după care imanol stând înaintea moșeei strigă: „Alamdu lillahi Rabbil alemin!“ (de la Dumnezeu vine grația, el e peste toate). Pe aceea se lipă fiecare cu fața către pământ, și rămânea în asta stare, până ce ajungea sultanul la intrată, ce de iman se da de șcire prin strigătul: „Allahu ekbar!“ (Dumnezeu îi mare.)

Acum le era iertat la toți să se scoale. În timpul acest scurt, când se aruncară toți cu fața la pământ, se obișnuia a se zări la ferestruica rotundă a Khas-Odai o mână, care până resună al doilea strigăt, făcea cu degetele deosebite mișcări și după aceea tocmai așa iute dispărea.

Aceasta nu se putea observa de nimenea. Din contră, Saliha pândia pe furiș, genuchind la ușa moșeei, la semnele acestea secrete, din care ea afla detaliat toate, ce a inserat sultanul în diuarul seu, raportând densa încă în noaptea aceea despre toate bărbatului ei

Raghib pașa era un bărbat înțelept, care putea să folosească aceste împărțări pentru sine.

El a învățat pe calea aceasta a-ș cunoaște inimicu, și pricepea a-l delătura din calea sa; el căpeta șcire de poștele suveranului seu, și pe acelea le prevenia; ce a făcut el bine, a făcut în numele sultanului; mărirea și gloria, cari le-au câștigat el pentru sine, le cedă aceluia, și el a priceput bine a ține pe Mustafa în credință, că el domnește, până când principele imbecil era numai o păpușă în mânilor consilierului seu ascultător, lăsând acesta a se glorifica numele sultanului pentru fapte, pentru care el nici batăr odată n'a mișcat vreun deget.

Pentru toate, ce făcea Raghib însuș, ridică el pe

sultan până în cer: în poeziile sale îl glorifică pe acesta, pentru că el a binevoit a lua în vedere flotele, arsenalele făcute de marele seu ministru, numindu-l înțelept, pentru că imperiul da pe an un venit mai mare cu șese milioane, ce în adevăr a fost meritul lui.

Și nu numai în Turcia, ci și în întreaga Europa se șcica, că în Stambul nu Mustafa, ci Raghib pașa guvernează; numai Mustafa însuș nu a știut.

Odată i-au spus lui aceasta inimicii lui Raghib: Hamil pașa, Bahir Mustafa și Mohanod Emin, cari invidiau pe pașa cel mare pentru puterea sa. Ei diceau sultanului: Raghib ve numește numai în batjocură suveranul seu, că densus îl implinește toate fără voi, și conduce destinele țării, ca și când ar el chiar padișahul. Așa a încheiat el și acum un tractat cu un principe de giaur fără șcirea sultanului.

Tractatul în adevăr aduce folos și profit, pentru că are de scop perirea celorlalți inimi necredincioși; totuș nu iertat servitorului acuteză aceasta fără șcirea domnului seu, în fața căruia el îi numai pulbere.

Friedrich cel mare, regele Prusiei, a fost care cu încredere în genialitatea lui Raghib, l-a provocat pe acesta, a încheia cu el o alianță; concernentul tractat a fost chiar și subscris. De ar fi intrat în viață, s'ar mai fi putut doară încă odată ridică imperiul turcesc.

Aceasta a fost un noroc, care în viața națiunilor numai odată obișnuiește a se oferi. Totuș inima lui Mustafa s'a revoltat la gândul, că în o afacere așa mare nu s'a adresat la el, ci la ministrul seu. Când s'au depărțat de la el trădătorii, nu a vorbit cu nimenea vreun cuvânt, ci a lăsat de i-a dat bisebanul diarul, și a inferat în acela gândurile, care-l întărită.

După aceea iară a închis cartea și pe surdomut, și s'a dus la rugăciunea de sară în moșea.

Aparițiunea mânei în ferestra de la Khas-Oda inse a

impărțit în sara aceasta pândindei Saliha vorbele: „Raghib fugi! sultanul a aflat, că tu pertractezi cu regele Prusiei. Mâne vei fi omorît. Hârțile tale vor fi secuestrate“.

Cu inimă lină se întoarse Mustafa în apartamentele sale, după ce s'a rugat în moșea cu pietate. El gândia, că numai el singur cunoaște secretul, având de scop a trimite numai în urmândă dimineață pe bostandsii sei la Raghib, ca să-i aducă capul ambițiosului pașa.

Și când în ziua următoare grăbiau bostandsii, ca să-l omoară în urma poruncei sultanului, au aflat în locul lui un bărbat mort, pe care nu-l mai putea nimenea omorî.

Pe masa lui zăcea în o cuvertă de catifea o scrisoare adresată sultanului, pe care ei o aduse padișahului cu raportul, că au aflat pe Raghib mort.

Cuprinsul epistolei e următorul:

Copilărie.

M'am întrebat de multe ori
Cum de n'am scris o poezie
În care să regret și eu
Senina mea copilărie.

În părul meu, odată blond,
E o şuviță argintie,
Ce pare că mi răspunde trist:
Tu n'ai avut copilărie!

Ladu. D. Rosette.

i 874.

„Mustafa! Dumnezeu în atotputința sa mi-a făcut mică astă-noapte în un mod admirabil cunoscut, și mi-a dat de știre, că tu voiești a lăsa să me omoară, pentru că eu m'am aliat, spre binele țării, de și fără șciirea ta, cu regele Prusiei.

Eu nu am fugit de moarte, ci am prevenit ei; eu sunt de 65 ani de bătrân, și am trăit destul spre a muri, și spre a nu fi uitat. Hărțile, de care ai avut speranță a le afla, le-am ars. Vezi, ce ai făcut țării tale; înaintea feței profetului vom decide noi prin luptă celelalte. *Raghib.**

Sultanul a stat incremenit de uimire și de spaimă. Cum a putut avea un alt cineva cunoștință de acest secret închis în cel mai adânc intern al său?

El a invinuit pe dsinși, pe indianiticele fermecătoare a congiuratorilor spiritelor, pe peana scriitoare, pe sine însuși, și pe viziuni. Numai la aceea n'a gândit, ce i-a fost lui mai aproape, la aceea: că și mușii pot vorbi.

Când a vrut sultanul Mustafa să încheie însuși alianța pregătită cu marele rege prusian, i-a răspuns acesta: „Un bărbat cuminte a fost în Turcia, și acela a murit, cu nebuni înse nu voiesc a avea nimica de lucru“.

Și Mustafa a trebuit să sufere și umilința asta în viața sa, pentru că marele principe, carele a ținut pe unul din servitorii săi demn de a încheia cu el o alianță amicală, cu dânsul, cu domnitorul tuturor credincioșilor, cu regele regilor, nu vrea nici batăr în pertractări să intre.

După întemplantarea aceasta, bisebanul nu a mai informat altul pe binefăcătoarea sa despre gândurile sultanului. În acui interes să și fi făcut el aceasta.

Din contră, a vădut el în scurt timp espuse în tave de argint capete de la trei veziri mari înaintea porților serailului.

Inteiu l a fost al lui Hamid, care numai șese luni a putut păstra sigilul imperiului; el a fost decapitat pentru nătașia sa, și cronica nu are de relaționat despre el, nici bune nici rele.

După el a urmat capul lui Bahir Mustafa, care i s'a taiat pentru cruditatea sa.

Al treilea a fost al marelui vezir Mohamed Emin, pe care sultanul a lăsat să-l ucidă, pentru că el a fost fricos în bătălie.

Mustafa a plâns la moartea a toți trei miniștri; totuș nu i-a deplâns pe ei, ci pe neuitatul Raghib, care a fost așa de înțelept, așa de drept, și așa de curajos.

Capul fiecărui din acești trei veziri mari îi aducea aminte de Raghib.

Bisebanul înse ridea în pumni. Surdo-mușii încă pot ride, când sunt ei singuri.

I. POP RETEGANUL.

Proverbe japoneze.

Mai bine să vezi odată, decât să auzi de o sută de ori.

*

Cu ochelari verzi, vezi toate alea verzi.

*

Dacă n'ai plasă, nu te duce să pescuiești.

Subt un stejar bătrân.

Gata-me din nou lângă tine, prieten iubit al dulcilor mele copilării.

A trecut mult, foarte mult, de la despărțirea noastră, și cu toate acestea acel moment e atât de viu în mintea mea, încât mi se pare, că s'ar fi petrecut numai ieri.

Și totuș timpul de când nu ne-am mai vădut, a fost pentru mine mai mult decât o vecinicie.

De atunci am colindat țări frumoase; am trecut mări încântătoare; am suit și coborit munți uriași; am străbătut deșerturi imense. În calea mea am vădut lucruri frumoase; am întelnit oameni de tot felul; am legat chiar prietășug cu mulți dintr'ênșii, prietășug, ce părea, că nu va încetă decât odată eu viața noastră. Cu toate acestea în tot momentul am simțit, că singurul meu prieten adevărat, ai fost tu, și numai tu.

Azi, când viu iară lângă tine, ideea această mi se întărește și mai mult, căci schimbarea ce s'a făcut în tine de când soarta ne-a despărțit, îmi arată, cât de crud a trebuit să suferi și tu această despărțire.

Me întorc gârbovit ca un moșneag și lipsit de toate frumusețile tinereții, de și anii mei nu sunt tocmai mulți la număr. Te găsesc asemenea cu toate crăcile uscate și de tot desbrăcat de podoaba ce-ți dase natura, adevă de frunze.

În tine, ca și în mine, nu mai trăește decât trunchiul, adevă inima, care închide mii și mii de întemplări, mai multe rele ca bune, și pe cari moartea le va înăbuși cât de curând, fără ca să mai rămăe poate nici o suvenire din ele, de și multe ar merita să serve de învățătură urmașilor noștri. Nu-mi pot reaminti decât cu drag, de timpurile acelea fericite, când ca copil veniam de-ți povestiam toate bucuriile mele și când aduceam toate darurile, ce primiam de la scumpii mei părinți, cari acum, vai! odihnesc la biserica din sat, și le depuneau subt crăcile tale umbroase. Mărmurul ce scoteau ele atunci, îmi părea un răspuns ce-mi arată împărtășirea bucuriei mele.

Apoi în zilele mele de durere, câtă mângăere nu găsiam, când îmi vârsam lacrimile subt umbra ta blagoslovită.

Aș dorî și acum, ca și mai înainte, să-ți povestesc toate întemplările prin cari am trecut de când te-am părăsit.

Timpul e înse prea scurt, căci moartea îmi va închide în curând gura.

Așă dar, prietene scump și bun, primește-mi cadavrul în scorbura trunchiului teu, servindu-mi de sieriu, iar frunzele uscate, aruncate asupra-mi prin sternirea vânturilor, servească-mi de lințoliu.

Br . . .

A . . .

O domnișoară în vârstă, care tocmai se logodise, întrebă pe o amică a ei:

— Crezi în adevăr, că el me va iubi și atunci, când voi fi bătrână?

— Dar, dragă, aceasta o vei afla îndată.

Cineva cere într'o librărie operele lui Goethe și Heine. Librarul, necăjit că i se cere tocmai marfa care-i lipsia, răspunde ursuz:

— Du-te alături; eu nu vând haine și ghețe.

Concertul românesc din Oradea-mare

— La 2 februarie. —

Tinerimea română de la academia de drept din Oradea-mare, care în anul acesta a crescut la un număr de peste 50 de enși, a ținut să se afirme și în carnavalul acesta viața socială română, atât de amorțită în părțile noastre. Spre acest scop a aranjat și acum o petrecere cu dans, precedată de un concert și de o reprezentație teatrală.

Aceasta intențiune nu poate fi decât laudabilă și ar fi foarte de dorit, ca or unde se dă vreo petrecere de dans, aceea să fie însoțită și de-un de concert, în care să se prezinte înaintea publicului limba și muzica noastră.

De asta-dată inse tinerimea a făcut un pas înainte, strămutându-se din sala otelului „Arborele verde”, în cea a otelului „Vulturul negru”, care e mult mai spațioasă, cea mai mare în orașul nostru. Astfel balul s'a ridicat la nivelul balurilor de elită de aici.

Mulți s'au temut că pasul acesta cutezător va riscă succesul și că sala mare va da de gol numărul mic al clasei noastre inteligente din Oradea-mare; inse cu bucurie constatăm din capul locului, că provincia și chiar comitatele vecine au dat contingent atât de mare, încât îți eră drag să privești sala plină de un public frumos și ales.

Programa concertului, variată și bogată, a oferit momente plăcute. Eră compusă astfel:

1. „Marș”, de C. Porumbescu, executat de corul tinerimei.

2. „Ruga mamei”, baladă de Alberti, pe românește de dna Lucreția Rudow-Suciu, muzica de C. Reinecke, declamată de dșoara Marietta I. Iernea, acompaniată pe pian de dșoara Lucreția Zigre.

3. „Ciasul reu”, de I. Vorobchievici, executat de corul tinerimei.

4. „Ce e Românul”, poezie de I. Clintoc, declamată de dșoara Catița Clintoc.

5. Arie din opera „Carmen” scena II, de Bizetti, cântată de dșoara Aneta Bohățel, acompaniată pe pian de dșoara Delia Marienescu.

6. „Despot vodă”, monolog de V. Alexandri, predat de Emiliu Fildan.

„Peatra din casă”, comedie cu cântece într'un act de V. Alexandri. Persoanele: Căminarul Grigoriu Pălciu, Salvator Mihali; Comisul Nicu, fiul seu, Vasiliu Papp; Cocoana Zamfira, văduvă, dșoara Anuța Sfurle; Marghiolița, fiica ei, dșoara Marioara Zigre; Ioana, țigancă, dșoara Marietta I. Iernea; Leonil, vărul Marghioliței, Constantin Manea; Herr Franț Birman, doctor, Aurel Pința; Un fecior, Corneliu Beșan.

Concertul a făcut impresiunea cea mai bună. Toate diletantele și toți diletanții s'au acoperit de aplause generale. Dșoarele Marieta I. Iernea, Lucreția Zigre și Catița Clintoc, precum și dl Emiliu Fildan au

fost la înălțimea succesului, care s'a manifestat prin aclămări călduroase.

Dșoara Aneta Bohățel, acum întâia-ora urcă scena diletanților nostri din Oradea-mare. Dsa are o voce de sopran liric, de un registru înalt și de un timbru dulce, ciselată în conservatorul musical din Cluș. Vocea frumoasă și arta cu care a nuanțat cântarea sa, au încântat pe toți și au deșteptat un entuziasm general, care a ajuns la culme când la fine a cântat doina „Sus îi dealul la pădure”.

La succesul acesta a contribuit mult dșoara Delia Marienescu, care a ținut acompaniarea pe pian, discret, cu multă artă.

Chorul tinerimei, sub conducerea dlui Remus Chicin, a fost precis ca totdeauna. Ceea ce publicul a regretat, este, că corul toată sara n'a cântat decât două piese.

Piesa „Peatra din casă” a reușit deplin. Pentru dșoarele Anuța Sfurle, Marioara Zigre și Marietta I. Iernea avem numai cuvinte de laudă și de mulțumită pentru plăcerea ce ne-au făcut.

Dintre tineri, locul prim de recunoștință compete dlui Vasiliu Papp, căci are un talent de scenă care a produs ascultătorilor cele mai multe momente de veselie. În deosebi a făcut o nesfârșită ilaritate cu cântecul parodie:

Or cine trăeșce,
Pe Amor slăveșce;
Or care jivină
De amor suspină!

Gâșcioara găgăeșce,
Râțișoara hăcăeșce,
Stâncușoara cărăeșce,
Harmasarul nechezeeșce,
Miotânașul miorlăeșce,
Cucușul codcodăeșce...

Și eu plin de jale,
Îți rostesc matală:
Duducută dragă,
S'a trecut de șagă.

A fost bun și dl Const. Manea în rolul seu; iar dnii Salvator Mihali, Aurel Pința și Corneliu Beșan au completat succesul întregului.

După încheierea reprezentației teatrale, a început dansul.

I. V.

Ilustrațiunile noastre.

Principesa Maria a Româneli și fiica sa Elisabeta. Ilustrațiunea de pe pagina primă a foii noastre infățișează o scenă intimă de la curtea regală din București. Principesa Maria își petrece cu fiica sa principesa Elisabeta, născută la 5 martie 1895.

Iarna la țară, a doua ilustrațiune, e un peisagiu de ocaziune, ce ne arată o priveliște de iarnă cu zăpadă, în care numai niște oi represintă viața.

Dăm și un facsimil pe pagina 44, făcut după o poezie a tinerului nostru poet Radu D. Rosetti.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Șciri literare și artistice. *Dșoara Leontina Gärtner*, fiica reposatului inginer din Brașov, Carol Gärtner, care după mamă este Româneă, a fost angajată încă de astă-toamnă ca profesoară de cello la conservatorul din New-York. Diarele engleze și germane de acolo se exprimă în modul cel mai favorabil despre talentul tinerei artiste. — *La concertele populare din Paris*, precum aflăm din „România Musicală”, se vor cânta și câteva din compozițiile dlui G. Stefanescu, profesor la conservatorul din București. — *Serierile reposatului Irachie Porumbescu*, tatăl lui Ciprian Porumbescu, se vor publica de cătră dl Leonida Bodnărescu, profesor de gimnastică și student în filosofie.

Poesii de Th. M. Stoenescu. Numerul 111 din „Biblioteca pentru toți” redactată de dl Dumitru Stăncescu și editată de librăria Carol Müller în București, cuprinde o culegere de poesii de necunoscutul poet dl Th. M. Stoenescu. Autorul, un cântăreț al sentimentelor intime, cântă și aici durerea, jalea, bucuria, dorul și fericirea. Drept exemplu, iată bucata următoare:

O streină.

De multe ori mi s'a ntmplat
Să intlnesc, trecnd prin lume,
O Doamnă, despre-al cărei nume
Necntenit am intrebat.

Dar nimeni nu a fost în stare
Să-mi spu-e o vorbă despre ea;
Căci fiecare își făcea
Ca mine-aceeaș intrebare.

Necunoscută nimănui
Și neavnd vre-o cunoșcință,
Cu singurateca-i ființă,
Stărnă mirarea or și cui.

Frumoasă, tineră, bogată,
Eră or unde și or când
Tot veselă și suridnd
Ca o regină imbrăcată.

Atât de mult me apesă
Crescnda mea nedomirire,
Că sufletu-mi, în nălucire,
Și 'n somn și-aievea o visă.

Eră așă de ncântătoare,
Că 'n mine strecură fiori,
Ca 'n fundul unei inchisori
O rază caldă de la soare.

N'o mai vădusem de un an.
Prin munți aflându-me odată,
Me pomenesc că mi se-arată
Din nou, vorbind cu un cioban.

Am urmărit-o cu privirea ...
Și pe cioban l-am intrebat.
— Ce fel, îmi dîse el mirat,
Nu o cunoști? E fericirea.

Conferințele de la Ateneul român din București au început duminică la 19/31 ianuarie. De asta-dată a vorbit dl Ionescu-Gion despre: „Patriarhi, mitropoliți, episcopi greci, în țările române”. A doua conferință a fost joi, dr. Manolescu: „Mijloacele de îndreptare a stării țeranului nostru”. Pentru viitoarele conferințe s'au înscris dnii: Stefan Velescu, De ale Teatrului; dr. Obreja, Alcoolism și degenerescență; Th. Speranța, Despre basme; C. G. Dissescu, Psihologia călugărului; N. Bălănescu, Școala în democrație; N. Xenopol, Divinitățile moderne; V. A. Urechia, Curente naționale înainte de 1821; Calloian, Un episod din revoluțiunea lui Tudor; N. Bellu, Fragmente din epoca Renașcerii; M. Saulescu, Reprezența minorităților; C. Dumitrescu — Iași, Evoluțiune și revoluțiune; St. C. Michăilescu, Despre radiațiuni și interferențele lor; D. G. Victorian, Expozițiunile artistice; G. Dragu, Reforma învățământului secundar în România; D. Teleor, Clișeuri în artă și literatură; D. Nenițescu, despre organismul social; Ioan Florescu, Puterea amintirilor; A. Alexandrescu-Dorna, Femeile poetilor; Nic. Iorga, Ce trebuie să cetim; prof. I. Onciul, Din istoria Bucovinei; dr. Luca, Frumusețea și perfecționarea frumuseții omenești.

Istoria împăratului Traian. A eșit fasciculul VIII din „Istoria împăratului Traian și a contemporanilor sei” de dr. Heintz Francke, traducere autorizată de Petru Broștean. Aceasta parte se ocupă de afacerile interne ale imperiului roman și de administrația de stat. Fasciculul e precedat de niște ilustrațiuni: Decebal se supune și răniții sunt duși la adăpost.

Indice alfabetic. A apărut la Sibiu, din tipografia archidieceșană: „Indice alfabetic”, al publicațiunilor revistei „Transilvania” (Anul I—XXV) al actelor și analelor „Asociațiunii transilvane. (1862—1894)” Compus de Nicolau Togan, bibliotecar al Asociațiunii.

Din Toponimia bisericăscă este titlul unei cărți apărute de curnd în editura librăriei Socec și a cărei autor este dl D. Dan. În această scriere se face curioasa încercare de a se dovedi, că numirile de Mehădia, Mehedinți, Romănași sunt de origină maghiară, iar nu română precum se afirmă până acum. Dl Dan este un partisan al teoriei lui Rösler.

G E N O U ?

Hymen. Dl Cornel Crișan, învățător la Teuș, s'a logodit cu dșoara Laura Dănilă, învățătoare tot acolo. — Dl Ladislau Oros și dșoara Ana Venter se vor cunună la 7 februarie în Ghetea, comitatul Bihor. — Dl Vasile Vasilca, notar în Daia-română, s'a fidațat cu dșoara Ludovica Cibu tot de acolo. — Dl Iancu Străin, învățător gr. or. român în comuna Ezeriș, s'a fidațat cu dșoara Iuliana Porcolab din Bogșa-montană.

Noul episcop al Lugosului. Pr. Ssa dr. Dumitru Radu, a venit în săptămăna trecută din București la Blaș și va sta acolo până 'n duminica Tomei, atunci va fi consacrat de episcop de cătră Esc. Sa arhiepiscopul și mitropolitul, apoi va urmă instalarea la Lugos.

Balul românesc din Oradea-mare, la 2 februarie n., a avut un succes strălucit. A luat parte lume multă și elegantă, care ș-a petrecut vesel până 'n zori. Dansurile sociale au fost jucate de 60 de părechi; iar în paușă, în mijlocul aplauselor generale, s'a jucat Călușerul. Dintre notabilități au fost de față: comitele su-

prem dr. Ladislau Beöthy, vicecomitele Petru Szunyogh, protonotarul Ioan Pop; generalul Pokorny, colonelul Virányi; judele de la tabla regească dr. At. M. Marienescu și directorul de finanțe Nicolae Papp. Lista damelor ni s'a însemnat astfel: doamnele Ana Marienescu, Bohățel, Maria Zigre, Păcala, Carolina Erdélyi, Cornelia Kiss, Aurelia Papp, Irina Pop, Marioara Mathei, Örley, Mesko, Virányi, Serb, Duma, Sfurle, Iernea, Papp (Topa.) Mureșan, Codrean, Horvath, Clintoc, Lăpuștean, Plaștin, Bonetti, Keledi, Szabo și dsoarele: Delia Marienescu, surorile Bohățel (Cluș.) Marioara și Lucreția Zigre, Cornelia Erdélyi, Virginia Gal (Secuieu,) Catița Clintoc (Chiniz.) Marieta Iernea (Leta-mare,) Veturia Daraban (Fecheteu,) Ana Sfurle (Cehei,) Eleonora Moga, Marioara Ternoan, Constanța Serb, Margareta Gitye, Anna Örley, Irina Bernat, Elena Blaga, Popovici, Margareta Czibenszky, Marioara Szilágyi, Cornelia Nadeș, Elisabeta și Margareta Keledi, surorile Szabo și altele multe.

Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei adresează prin presidenta dna Elena Hosszu-Longin n. Pop și prin secretarul dl dr. Silviu Moldovan, un apel către toți Români cu bună-stare și către băncile noastre, ca fiecare să contribuie la sporirea fondului acelei reuniuni. În vara anului trecut, numita reuniune a fost recercată de către o însemnată firmă din Viena, ca să-i fie mijlocitoare la câștigarea de lucruri de mână țărănești, asigurându-o că manufacturile țărâncii române ar deveni în scurt timp cei mai cereți articoli în materie de decorațiune. Reuniunea voiește să îndeplinească recercarea firmei vieneze, de aceea cere spriginul publicului românesc.

Bal la Blaș. La 11 februarie n. se va ține la Blaș bal în folosul fondului pentru ajutorarea studenților săraci bolnavi. Comitetul arangiator s'a compus astfel: președinte Alesandru Uilăcan, vice-președinte Aron Deac, cassar Emiliu Viciu, membri Octavian B. Bonfiniu, Petru Ungurean, Iacob Mureșan, Ioan E. Prodan, dr. Ambrosiu Chețan, Aurel P. Bota, Gavrilă Precup și Ioan Rațiu.

Bal în suburbiul Fabric al Timișorilor. Îl arangează comitetul parochial gr. or. român de la biserica Stului Iie, Fabric, în favorul bisericii și al școalelor sale confessionale, în 20 februarie (4 martie) 1897, în sala berăriei, Fabric. Motto: Spriginul ne deobligă, participarea ne distinge. Comitetul arangiator: Dr. Traian Putici, președ. de onoare; Pavel Rotariu, președ. executiv; vicepreședinți: Nicolae Gherdan, Georgiu Ardelean; notar: Traian Lungu; cassar: Iie Păun; controlori: P. Toader, V. Eva. Membri: Al. Popescu, C. Țăranu, C. Maniu, P. Olariu, L. Simu, St. Iorgovan, G. Cornea, D. Crișan, T. Vasilescu, I. Ursulescu, Eut. Milutin, S. Todorescu.

Reuniunea femeilor române din Turda a ținut adunarea sa generală la 31 ianuarie n., luând parte mai cu samă membrele din partea locului. S'a decis ca Reuniunea să desvualte de acuma înainte o activitate mai mare în viața socială, să țină serate literare și să arangeze petreceri.

O nouă bancă românească în Selagiu. La Jibou în Selagiu se înființează o nouă bancă românească, care va purta numele „Selăgeana“. În capul întreprinderii stau dnii George Pop de Băsești, Andrei Cosma, Mihail

Borbély, Laurențiu Bran, Dimitrie Suciu, Vas. Mica, Dimitrie Cionca, Teofil Dragomir, dr. Ladislau Gyurko, Vasile Mureșan și Vasile Opriș. Capitalul social va fi 50.000 fl., prețul unei acții 50 fl. Subscrierile, se fac până n 1 aprilie an. c.

Petrecerea cu dans a Românelor Juno. Societatea socială-literară „România Jună“ din Viena va aranja la 3/15 februarie petrecere cu dans în sala festivă de la Hôtel Continental. Venitul curat este destinat pentru ajutorarea membrilor lipsiți de mijloace ai societății.

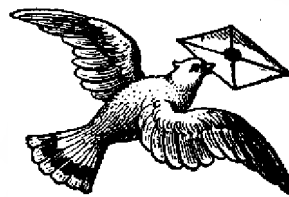
„Economul“ din Cluș își va ține adunarea generală în 16 februarie; tot atunci va ridica fondul seu social de la 50.000 fl. la 100.000 fl. Profitul curat al anului trecut a fost 15.874 fl. 86 cr.

Convenire socială în Sibiu. Junimea română din Sibiu va aranja la 10 februarie o petrecere cu dans în sala casei internaționale.

Cel mai vechiu țiar din lume. În China se tipărește țiarul cel mai vechiu din lume. El apare din anul 911 d. Christos. Mai înainte eșia numai odată pe săptămână, astăzi inse, apare de trei ori pe zi. Și nu constă numai din niște foi, ci chiar din coale întregi, cari toate sunt pline de noutăți. Aparițiunea țiarului stă sub imediata supraveghiere a împăratului. Colaboratorii sunt peste măsură de silitori. Mijlocul ce-i îndeamnă la lucru sunt — loviturile de baston. Dintre colaboratorii trei sunt expeditori, iar ceilalți sunt membri ai Academiei de științe.

Necrolog. Dr. Ioan Boxocean, profesor la școala reală și comercială din Brașov, care ș-a făcut studiile mai înalte la Paris și la Brusela, ca stipendist al societății „Transilvania“ din București, și a fost unul din cei mai bine pregătiți profesori ai noștri, a încetat din viață în satul seu natal Vâlcele, la 16/28 ianuarie, în etate de 50 ani.

Poșta redacției.

Paris. Mulțumim de interesare. Cele trimise vor urmă în curând. *Aș vrei să știu.* Ne pare reu că nu putem întrebuiță versul trimis. Poate că de altă-dată veți reuși mai bine.

Bistrițioară. Proză rimală și cealaltă. Mai bine, trimete-ne de acolo niște poezii din popor, dar ne-

schimbate.

Budapesta. În nr. viitor.

Călințarul săptămânei.

Duminica lui Zacheu Ev. dela Luca, c 19, gias. 4. a înv 4.			
Ziua sept.	Călințarul vechiu	Călinț. nou	Sorele.
Duminică	26 Cuv. Xenofont	7 Romuald	7 19,440
Luni	27 † P. Ioan Gură de aur	8 Solomon	7 17,442
Marti	28 Cuv. Efreim Sirul	9 Apolonia	7 16,444
Mercuri	29 Ad. moșc. Par. Ignatie	10 Scolastica	7 14,446
Joi	30 † SS. Vas. G. și Ioan	11 Eufrosina	7 12,448
Vineri	31 SS. Ciril și Ioan	12 Eulalia	7 10,450
Sâmbătă	1 Mart. Trifon	13 Benedict	7 08,452

Proprietar, redactor răspundător și editor: IOSIF VULCAN. (STRADA PRINCIPALĂ 375 A.)

CU TIPARUL LUI IOSIF LĂNG ÎN ORADEA-MARE.